

ha történeti műről van szó, a feldolgozott korszakot tüntetjük fel a katalógusban.

Végül az utolsó két szakasz egyéb gyakorlati (VIII. szakasz. XXV—XXVI. fejezet) és közszolgálati (IX. szakasz, XXVII—XXXIII. fejezet) teendőikkel foglalkozik, számos jó tanácscsal látva el az olvasót. Mindenütt dicséretreméltóképen törekszik a szerző a legújabb európai és amerikai szakirodalom felhasználására s az egyes paragrafusok végén kimerítő bibliográfiával is szolgál. Encziklopedikus teljességre, legcsekélyebb részletekbe menő aprólékosságra nem fektetett súlyt a szerző, de arra igen, hogy könyvének rendszeres formát adjon s a bibliotheconomiát tudományos alapon tárgyalja. A mi valóban sikerült is neki.

Dr. Gulyás Pál.

Bibliographisches Repertorium. *Veröffentlichungen der Deutschen Bibliographischen Gesellschaft. Erster Band. Zeitschriften der Romantik. In Verbindung mit Prof. Dr. O. Fr. Walzel, herausgegeben von Dr. Heinrich Hub. Houben.* Berlin, 1904 B. Behr's Verlag. Nagy 8-rét. 18*, XX, 524/2 l. Ára kemény papirkötésben 32 M.

A német bibliografiai társulat *Houben Henrik* s *Karpeles Gusztáv*, az ismert nevű irodalomtörténészek előkészítő munkássága után 1902. április 19-én alakult meg Berlinben s működése végcéljául az egész XIX. századi német folyóirat-irodalom repertorizálását tűzte maga elé. Kétévi csöndes munkásság után, mely alatt tagjai közel 300-ra emelkedtek, e társaság fönti czím alatt megindította most a könyvészeti monográfiái sorozatát, a mely — ha további köteteiben a kezdet méltó folytatása lesz — a német irodalomtörténeti kutatás elsőrangú segédeszközének fog bizonyulni.

Jelen kötet a német romantikusokat szolgáló következő 25 folyóirat bibliografiai feldolgozását nyújtja: *Athenaeum*; *Berliner Abendblätter*; *Berlinische Blätter für deutsche Frauen*; *Concordia*; *Europa*; *für müssige Stunden*; *Die Harfe*; *Die Hesperiden*; *Die Jahreszeiten*; *Poetisches Journal*; *Kynosarges*; *Memnon*; *Die Morgenröthe*; *Die Muse*; *Die Musen*; *Deutsches Museum*; *Orpheus*; *Pantheon*; *Phöbus*; *Polychorda*; *Prometheus*; *Salina*; *Winter-Monate*; *Die Wünschelrute*; és *Zeitung für Einsidler*. Nagyon tévedne az, a ki azt hiszi, hogy *Walzel* és *Houben* munkája csupán e folyóiratok pontos repertorizálására szorítkozott; szerzőink célja »nem az volt, hogy e folyóiratok tartalmi áttekintésével szolgáljanak, hanem, hogy egész tartalmukhoz lehetőleg teljes kommentárt adjanak, a mint erre az egyes folyóiratok új lenyomatánál volna szükség«. Minden egyes folyóirat biblio-

grafiai leírása két részből áll: az első részben az általános tudnivalókat találjuk, u. m. a folyóirat szerkesztőit, kiadóit és nyomtatóit, megjelenése tartamát, a censura helyét, formátumát, lap- és kötetszámozása módját, betűtípusát, árát, a nyomtatott példányok számát, továbbá lehelyeit, a történetére vonatkozó irodalmat s az egykorú ítéletek bibliográfiáját; a második, speciális rész számról-számrá, cikkről-cikkre leírja, sőt ismerteti is a folyóiratot. Ez ismertetés főleg azokra a közleményekre terjed ki, melyek csupán magának a folyóiratnak, nem pedig az egyes cikkeknek új lenyomatánál jutnának érvényre. Így pl. a szerkesztői beköszöntőket s egyéb, a folyóirat történetére, irányzatára világot derítő közleményeket, vagy *in extenso*, vagy kivonatban közlik, sőt az irodalmi levelekben s ellentétes irányzatú korabeli időszaki sajtóban található adalékokkal még tetemesen ki is egészítik. A többi cikkeknel feloldják az álneveket s összeállítják újabb lenyomataiknak egész bibliográfiáját; verseknél, a czímen kívül az első sort is lenyomatják s jelzik a műfajt, melyhez tartoznak; novelláknál röviden tájékoztatnak a feldolgozott tárgyról és motívumokról, úgyszintén a drámai töredékek-nél, mely utóbbiaknál még a scenikai beosztásra, szereplő személyek névsorára is kiterjed figyelmük; az ismeretterjesztő s tudományos tartalmú dolgozatoknál pedig felsorolják mindazon tárgyakat és személyeket, a kikről bennük szó esik. Mondanunk sem kell, hogy a folyóiratokból vett összes adatok az eredetiek hű másolatai s a sajtóhibák is csak zárjel közt vannak kijavítva. A hangyaszorgalommal összeállított kötetet kimerítő, több mint 20,000 cédulából összeállított név- és tárgymutató zárja be, a melynek segítségével egy szempillantás alatt kikereshetjük a minket érdeklő adatot.

E gigászi munka oroszánrésze *Houben* vállára nehezült, a ki egymaga majd száz évfolyam hirlapot és folyóiratot és 120 kötetnél több levelezést, önéletrajzot s visszaemlékezést olvasott át, azonkívül megszámlálhatatlan mennyiségű gyűjtélkes munkát, össz- és első kiadást vizsgált keresztül. Fáradozásában *Houbent* többen támogatták: a leghathatósabban *Walzel* tanár, a ki főként az anonym és álnevű cikkek szerzőinek kipuhatólása s a nyomtatott ívek revideálása körül szerzett érdemeket. Ótöle való az Athenaeum folyóirat teljes feldolgozása, a kötet végén található pótlások, s a rendkívül tömören megírt, tanulságos bevezetés, mely a feldolgozott időszaki sajtó irodalomtörténeti szerepét s eszmei jellemzését nyújtja az olvasónak.